

JEŽ SE STALA SLUNCEM

Velkolepé ve všech
ohledech. Válka, touha,
pomsta, politika – Shelley
Parker-Chan všechny aspekty
vyvážila dokonale.

*Samantha Shannonová,
autorka románu Převorství
u pomerančovníku*

Shelley
Parker-Chan

Host

**Jež se stala
sluncem**

**Shelley
Parker-Chan**

Přeložil Vojtěch Ettler

JEŽ SE
STALA
SLUNCEM

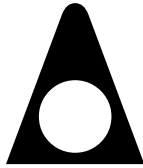
Shelley
Parker-Chan

Brno 2024

Automatizovaná analýza textů nebo dat
ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU je bez
souhlasu nositele práv zakázána.

SHE WHO BECAME THE SUN
Copyright © 2021 by Shelley Parker-Chan
All rights reserved
Jacket art by JungShan
Map art by Tor
Translation © Vojtěch Ettler, 2024
Czech edition © Host – vydavatelství, s. r. o., 2024
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-275-2188-3 (PDF)
ISBN 978-80-275-2189-0 (ePUB)
ISBN 978-80-275-2190-6 (MobiPocket)

Vše, ó mniši ctihodní, hoří [...] A čím to hoří?
Plamenem vášně, pravím vám, plamenem nenávisti,
plamenem zaslepení. Hoří to zrozením, stářím,
smrtí, lítostí, nářky, utrpením, žalem i beznadějí.
ÁDITTAPARIJÁJA SUTTA: *Ohnivě kázání*

(1345-1354)

1

*Povodí řeky Chuaj,
jižní Che-nan, 1345*

Zapadlá vesnice v provincii Čung-li ztěžkle ležela na slunci jako zmožené psisko, které vzdalo hledání stínu. Všude kolem se táhla jen holá nažloutlá země rozpukaná po vzoru želvího krunýře a ve vzduchu se vznášel zápach horkého prachu, jako když se pálí kosti. Sucho panovalo už čtvrtým rokem. Vesničané dobře znali příčinu svého utrpení a proklínali za to barbarského císaře sídlícího ve vzdáleném hlavním městě kdesi na severu. Všechno, co je spojeno vláknem životní síly *čchi*, se navzájem ovlivňuje i na dálku, a tudíž osobnost císaře rozhoduje o osudu země, jíž vládne. Vláda dobrého panovníka je odměňována bohatou úrodou, zato špatného vladaře stíhají záplavy, sucho a nemoci. Stávající vládce říše Velké Jüan nebyl pouze císař, ale také velký chán: pocházel z rodové linie mongolského dobyvatele Kublajchána, který před sedmdesáti lety rozprášil poslední místní dynastii. Uzurpoval si boží světlo mandátu Nebes už jedenáct roků, a v zemi tak živořily desetileté děti, které nepoznaly nic jiného než zkázu a zmar.

Druhá dcera rodiny Ču, které onoho vyprahlého roku Kohouta bylo asi deset let, myslěla na jídlo a rázovala přitom za chlapci ze vsi na pole zemřelého souseda. Jelikož měla široké čelo a postrádala roztomilou dětskou baculatost, připomínala kostnaté hnědé saranče. A stejně jako tento hmyz

neustále přemýšlela nad tím, co by mohla sníst. Jenže vyrostla na jednotvárné venkovské stravě a pouze matně tušila, že existuje i něco lepšího, takže se její představivost omezovala výhradně na otázku množství. V tu chvíli zrovna snila o misce jáhlové kaše. Před svým vnitřním zrakem ji naplnila až po okraj tak, že se kašovitá hmota chvěla pod napnutým škraloupem, a zatímco spěchala za ostatními, až bolestně rozkošnický rozjímal nad tím, jakým způsobem si nabere první lžíci, aby neutrousila ani kapku. Seshora (ale to by se kaše mohla roztéct do stran), nebo z boku (zaručená pohroma)? Jistou rukou, nebo hezky zlehka? Byla do své pomyslné hostiny natolik zabraná, že si ani nevšimla nedalekého skřípotu hrobníkovy lopaty.

Na poli se dívka vydala přímo ke stromořadí státých jilmů na protější okraji. Bývaly to krásné stromy, ale děvče na ně nevzpomínalo s lítostí. Když se nic neurodilo potřetí za sebou, vesničané přišli na to, že své nádherné jilmky mohou podříznout a sníst jako cokoli jiného. *A na to rozhodně má cenu vzpomínat*, pomyslela si dívka. Na nevlídnou, nahnědlou trpkost šestkrát převařeného jilmového kořenu, který navozoval mírnou nevolnost a tváře se po něm krabatily vzdálenou připomínkou požitku z jídla. Nebo ještě lépe: na mouku z jilmové kůry smíchanou s vodou a slaměnou řezankou, uhnětenou na sušenky a upečenou nad mírným plamenem. Jenže všechno jedlé už z jilmů dávno zmizelo, a tak si jich dnes vesnické děti všimaly jen proto, že sloužily jako úkryt myším, kobylkám a dalším laskominám.

Ačkoli si dívka přesně nepamatovala kdy, v určitou chvíli se stala jediným děvčetem ve vesnici. Neměla z takového vědomí dobrý pocit a raději na to vůbec nemyslela. Navíc ani nebylo nad čím hloubat — až příliš dobře věděla, jak k tomu

došlo. Když měla rodina jednoho syna, jednu dceru a dva žvance jídla, kdo by jím plýtvat na holku? Snad ještě pokud se dotyčná dcera uměla obzvlášť ohánět. Dívka si uvědomovala, že není o nic užitečnější, než bývala ta mrtvá děvčata. A také že je ošklivější. Pevně stiskla rty a přidřepla si k prvnímu jilmovému pahýlu. Lišila se od nich tím, že se naučila shánět potravu na vlastní pěst. Takový nepatrný rozdíl, a přitom dva tak protikladné osudy.

Vtom chlapci, kteří běželi napřed k nejlepšímu místěčkům, začali pokřikovat. Vypátrali kořist, a přestože se taková metoda v minulosti příliš neosvědčila, snažili se ji vyhnat ven tak, že kolem tloukli a rýpali klacky. Dívka využila jejich nepozornosti a vytáhla ze skryše nastraženou past. Odjakživa měla šikovné ruce, a když ještě na takových věcech záleželo, její pletené košíky sklízely četné pochvaly. Teď se v její proutěné pasti nacházela odměna, jakou by chtěl každý: ještěrka dlouhá jako dívčino předloktí. Jen co ji dívka spatřila, na nějakou kaši okamžitě zapoměla. Rozbila ještěrce hlavu o kámen a držela ji mezi koleny, zatímco obhlížela další své nástrahy. Když objevila hrst cvrčků, nemohla se na ně vynadívát. Z myšlenky na tu oříškovou, křupavou chuť se jí sbíhaly sliny. Ovládla se, zavázala je do kusu látky a dala si je do kapsy na později.

Vrátila pasti na původní místo a narovнала se. Nad silnicí vedoucí přes kopce za vesnicí se zvedal oblak zlatavého spráše. Pod blankytnými prapory stejné barvy jako mandát Nebes držžený mongolskou vládnoucí linií se ze severu valila tmavá řeka kožených zbrojí vojáků. Každý v povodí Chuaj znal vojsko krále Che-nanu, mongolského šlechtice zodpovědného za potlačování rolnických povstání, která v oblasti vypukala už déle než dvakrát tak dlouho, co byla dívka na

světě. Králova armáda každý podzim pochodovala na jih a každé jaro se vracela do kasáren v severním Che-nanu, pravidelně jako koloběh ročních období. Vojsko se nikdy nepřiblížilo k Čung-li víc než teď a nikdo z Čung-li se nikdy nepřiblížil k němu. Černá řeka pomalu stékala po úbočí a hladina z lidských těl se třpytila, jak kovové přezky na brnění vojáků odrážely sluneční paprsky. Ten pohled byl tak vzdálený dívčině životu, že jí přišel až neskutečný, asi jako tesklivé kejhání hus přelétajících vysoko nad hlavou.

Dívka měla hlad a sluníčko ji zmáhalo, takže ji výjev záhy omrzel. Popadla ještěrku a otočila se k domovu.

V poledne si dívka přehodila přes ramena tyč se dvěma vědry, vyrazila ke studni a vrátila se celá zpcená. Vědra každým dnem těžkla, protože v nich už nebyla ani tak voda, jako spíš naoranžovělé bláto ze dna studny. Půda jim odmítala vydat úrodu, ale teď jako by si umínila, že se jim vnutí v každém písčitém doušku. Dívka si vzpomínala, jak se jednou několik vesničanů pokusilo pozřít koláče uplácené z bahna. Ze soucitu ji bodlo u srdce. Kdo by se neodhodlal k čemukoli, jen aby utišil svíravou bolest v prázdném žaludku? Možná by to zkusili další, jenže dotýčným nebožákům oteklo břicho i končetiny, nedlouho poté zemřeli a zbytek vesnice to vzal na vědomí.

Rodina Ču žila v dřevěné chýši o jediné místnosti postavené v časech, kdy ještě kolem hojně rostly stromy. To už bylo dávno a děvče si na to nepamatovalo. Čtyři roky vysychání zapříčinily, že se všechna obvodová prkna zkroutila od sebe, takže uvnitř foukalo stejně jako venku. Jelikož však nikdy nepršelo, nešlo o nic hrozného. Kdysi v chatrči bydlela celá rodina: babička i děda z otcovy strany, dva rodiče a sedm dětí.

Jenže s každým rokem sucha se jejich počet zmenšoval, až zbyli jenom tři: dívka, starší bratr Ču Čchung-pa a jejich otec. Jedenáctiletý Čchung-pa se vždycky těšil přízni kvůli tomu, že se narodil ve šťastném znamení jako osmý ve své generaci mužských příbuzných. Když nakonec jako jediný přežil, bylo ještě zjevnější, že mu Nebesa přejí.

Dívka odnesla vědra až do kuchyňky v podobě otevřeného přístřešku s rozviklaným stolkem a stropním hákem na zavěšení kotlíku nad oheň. Na stolku stál hrnec a dvě hliněné nádoby se žlutými fazolemi. Cár starého masa pověšený na hřebíku bylo všechno, co zbylo z otcova tažného buvola. Dívka flákotu sundala a vytřela s ní vnitřek hrnce, což dělávala její matka, aby ochutila polévku. Vskrytu však dívka měla pocit, že to bylo podobné jako doufat, že bude po masu chutnat uvařené sedlo. Rozvázala si sukni, zavázala ji přes hrnec a chrstla do něj vodu ze džberu. Pak z látky seškrábla koláč bláta a zase si sukni nasadila. Nebyla o nic špinavější a voda byla alespoň čistá.

Zrovna zapalovala oheň, když se objevil její otec. Pozorovala ho zevnitř přístřešku. Patřil k lidem s očima, které vypadaly prostě jako oči, a nosem, který byl prostě jako nos. Nebyl ani takový, ani onaký. Hladovění mu napjalo kůži na obličejí do té míry, že byla od lícní kosti po bradu v jedné rovině, stejně jako pod celou bradou. Tu a tam dívku napadlo, jestli je její otec vlastně mladý muž, nebo stařec. Nedalo se to určit.

Otec nesl v podpaží tykev. Zakrslou, velkou asi jako novorozeně. Její bělavá slupka byla zaprášená, jak tykev skoro dva roky čekala pod zemí. Rozněžnělý výraz na otcově tváři dívku překvapil. Takhle ho ještě nikdy neviděla, ale tušila, co to znamená. Jednalo se o jejich poslední tykev.

Otec si dřepł k zarovnanému pařezu, na kterém kdysi střnali slepice, a tykev na něj položil, jako by obětovával předkům. Napřáhl se sekáčkem a zaváhal. Dívka věděla, co mu běží hlavou. Rozseknutá tykev nevydrží. Zaplavily ji smíšené pocity. Během příštích pár dní budou mít co jíst! Odkudsi se vynořila vzpomínka: osolený vývar z vepřových kostí, na jehož hladině plavou kapičky zlatavého oleje. Téměř rosolovitá dužina tykve průhledná jako rybí oko se jí lahodně rozpívá mezi zuby. Jenže jakmile tykev dojde, zbudou už jen žluté fazole. A po žlutých fazolích nezbude nic.

Sekáček se zakousl do špalku a krátce nato dívčin otec vešel pod stříšku. Když jí podával kus tykve, něžný výraz byl tentam. „Uvař to,“ přikázal úsečně a odkráčel.

Dívka tykev oloupala a nakrájela tvrdou bílou dužinu na kostky. Už zapomněla, jak voní: jako vosk a svěží květy jilmu. Na okamžik ji posedla touha strčit si kousek do pusy. Z dužiny, semínek, a dokonce i ostré slupky ji na jazyku brnělo nádherně slastným požitkem z *jedení*. Ztěžka polkla. Věděla, zač v otcových očích stojí, a uvědomovala si, jaké riziko by tou krádeží podstoupila. Ne všechny zemřelé dívky sešly hlady. Lítostivě vysypala tykev do hrnce a přidala hrst fazolí. Vařila směs tak dlouho, dokud jí vystačilo dřevo, potom vzala hrnec do dvou přeložených kousků kůry jako do chňapek a odnesla jídlo do domu.

Čchung-pa vzhlédl z holé podlahy, kde seděl vedle otce. Na rozdíl od něj bratrův obličej rozhodně stál za povšimnutí. Měl bojovně rostlou bradu a čelo hrbolaté jako vlašský ořech. Kvůli těm rysům byl tak mimořádně ošklivý, že na něj přihlížející bezděky užasle zírali. Bratr si vzal od dívky lžíci a naložil nejdřív otci. „Otče, najez se, prosím.“ Poté obsloužil sebe a nakonec sestru.

Dívka zamžourala do své misky a našla tam jen fazolky a vodu. Mlčky provrtala bratra pohledem. Ten už ale jedl a nevíšal si jí. Sledovala, jak mu v ústech mizí masitý kus tykve. Ve tváři se mu nezračila krutost, pouze blaženě zaslepené uspokojení člověka, který se stará výhradně o sebe. Dívka věděla, že podobu rodiny určují otcové a synové, stejně jako rodina určuje podobu světa, a přes veškerá zbožná přání vlastně nikdy doopravdy neočekávala, že jí dovolí tykev ochutnat. Přesto ji to naplňovalo hořkostí. Spolkla lžici polévky. Sousto jí klouzalo tělem jako žhavý uhlík.

Čchung-pa zahuhlal s plnou pusou: „Otče, dneska jsme skoro chytili krysu, ale utekla nám.“

Dívka si vzpomněla, jak chlapci otloukali pahýl klacky, a opovržlivě si pomyslela: *Skoro*.

Bratr na ni upřel zrak. Ale jestli čekal, že se s něčím dobrovolně vytasí, měl smůlu. Po chvilce bez okolků prohlásil: „Ty jsi ale něco chytila. Dej mi to.“

Dívka s pohledem zavrtaným do misky nahmatala v kapse balíček cvrčků. Předala ho bratrovi. Žhavý uhlík narostl.

„To je všechno, ty darmošlapko?“

Vzhlédla tak prudce, že ucukl. Nedávno jí tak začal říkat po vzoru jejích otce. Žaludek měla sevřený jako zařátou pěst. Záměrně stočila myšlenky k ještěrce ukryté v kuchyni. Usuší ji a tajně spořádá úplně celou sama. To jí bude stačit. Musí.

Dojedly mlčky. Když děvče vylizovalo svou misku dočista, otec položil dvě tykvová semínka na neumělý rodinný oltář: jedno k nasycení předků a druhé k ukojení potulných hladových duchů, na které už si neměl kdo vzpomenout.

Po chvíli se dívčin otec ze strnulého pokleku před oltářem zvedl. Obrátil se zpátky k dětem a s tichou zuřivostí prohlásil: „Už brzy přijde den, kdy naši předci zasáhnou a ukončí tohle trápení. *Vím to.*“

Dívka nepochybovala, že má pravdu. Byl starší a zkušenější než ona. Jenže když si zkusila představit budoucnost, nedokázala to. Nenapadalo ji nic, co by nahradilo ono neměnné, hladové bezčasí. Zuby nehty se držela života, protože měla pocit, že za to stojí, i kdyby třeba jen jí. Ale když se nad tím zamyslela, vlastně netušila proč.

Dívka a Čchung-pa netečně seděli na zápraží a vyhlíželi ven. Jedno jídlo denně nemohlo nikomu vyplnit čas. V pozdním odpoledni panovalo to nejhorší vedro, kdy ustupující slunce, rudé jako mandát Nebes posledního rodilého císaře, pozpátku bičovalo vesnici. Jakmile sluneční kotouč zašel za obzor, rozhostilo se jen mrtvolné dusno. Tam, kde ve vesnici živořila rodina Ču, stály chatrče daleko od sebe a oddělovala je široká prašná cesta. Na ulici ani nikde jinde nebylo v padající tmě ani živáčka. Čchung-pa si pohrával s buddhistickým přívěskem kolem krku a vířil nohama prach, zatímco dívka sledovala, jak nad obrysem dalekých hor vychází srpek měsíce.

Obě děti překvapilo, když se zpoza rohu chýše vynořil jejich otec. V ruce nesl kus tykve. Dívka z ní letmo zavěťčila nádech hnilyby, přestože ji rozkrojili teprve ráno.

„Víš, co je dnes za den?“ zeptal se otec Čchung-py.

Uběhlo už několik let od doby, kdy venkované naposledy slavili některý z tradičních svátků představujících různé milníky v kalendáři. Po chvilce Čchung-pa zkusil odhadnout: „Svátek středu podzimu?“

Dívka si v duchu odfrkla: To snad nevidí ten měsíc?

„Druhý den devátého měsíce,“ řekl otec. „Dneska ses narodil, Ču Čchung-po, v roce Prasete.“ Otočil se k němu zády a rozešel se. „Pojď.“

Čchung-pa se nemotorně rozběhl za ním. Dívka je s odstupem následovala. Domy podél cesty se tmavě rýsovaly proti zšerelé obloze. Kdysi se tudy bála v noci chodit kvůli všem těm zdivočelým psům. Ale teď noc nejevila žádné známky života. Ožívali jen duchové, tvrdili zbývající vesničané, jenže duchové byli stejně neviditelní jako dech nebo *čchi*, a tak se nedalo určit, jestli tam opravdu jsou. Z dívčina pohledu to znamenalo, že se jimi nemusí tolik zabývat: děsila se pouze toho, co se vidět dá.

Odbočili z hlavní ulice a spatřili před sebou tečku světla matnou jako prchavý záblesk zpod očních víček. Linulo se z věštcovy chatrče. Když vstoupili, dívka pochopila, proč otec rozřízl tykev.

Ze všeho nejdřív jí ulpěl zrak na svíci. V Čung-li to byl tak vzácný úkaz, že její záře působila jako z říše kouzel. Plamen plápolal na výšku dlaně a na špičce se třepetal jako úhoří ocas. Bylo to úchvatné, ale zároveň z toho na člověka padala tíseň. V neosvětlené chýši jejich rodiny si dívka nikdy neuvědomovala, jaká je venku vlastně tma. Tady se ovšem ocitli v bublině světla a svíčka jí uzmula schopnost vidět, co se skrývá za jejími hranicemi.

Věštec předtím nikdy nezahlédla jinak než zdálky. Když si ho teď mohla prohlédnout zblízka, okamžitě jí došlo, že její otec rozhodně starý není. Věstec byl nejspíš tak letitý, že si snad ještě pamatoval dobu před příchodem barbarských císařů. Z mateřského znaménka na vráscité tváři mu vyrůstal černý chlup, který byl dvakrát tak dlouhý jako jeho řídká bílá bradka. Dívka od něj nemohla odtrhnout oči.

„Ctihodný strýčku.“ Otec se uklonil a podal věštci tykev. „Přivádím k vám osmého syna rodiny Ču, Ču Čchung-pu, za svitu hvězd bdících nad jeho narozením. Sdělíte nám jeho osud?“ Postrčil Čchung-pu dopředu. Chlapec dychtivě přikročil.

Věstec ho starýma rukama chytil za líce a otáčel jeho hlavou sem a tam. Zatlačil mu palci na obočí a do tváří, změřil si jeho oční důlky i nos a osahal tvar jeho lebky. Potom vzal chlapce za zápěstí a nahmatal mu tep. Ztěžkla mu víčka a na jeho obličej se rozhostil vážný, zvnitřnělý výraz, jako by naslouchal jakémusi sdělení shůry. Na čele mu vyrazil pot.

Čas se zpomalil. Svíčka zaplápolala a tma jako by se zvenku tlačila dovnitř. Dívce to nahánělo husí kůži, ale přesto byla čím dál napjatější.

Když věstec Čchung-povu paži konečně pustil, všichni nadskočili leknutím. „Povězte nám to, vážený strýčku,“ pobídl ho horlivě dívčin otec.

Věstec vyplašeně vzhlédl. Chvěl se po celém těle, když prohlásil: „Tohle dítě má v sobě výjimečnost. Viděl jsem to jasně jako den! Jeho činy přinesou jméno vašeho rodu čest po sto dalších pokolení.“ K dívčině úžasu stařec vstal a vrhl se jejímu otci k nohám. „Musel jste vést v minulých vtěleních vskutku ctnostný život, že jste si vysloužil syna s takovým osudem. Pane, je mi ctí, že vás znám.“

Otec k věštci ohromeně sklopil oči. Po krátké odmlce pronesl: „Pamatuju si den, kdy se to dítě narodilo. Bylo tak neduživé, že nedokázalo sát, a tak jsem se vypravil až do Wuchuangského kláštera, abych vzdal oběť za jeho přežití. Dvacet *tínů* žlutých fazolí a tři dýně. Dokonce jsem mnichům slíbil, že jestli kluk přežije, ve dvanácti ho do kláštera přivedu.“ Zlomil se mu hlas: zoufalstvím i radostí. „Každý mě měl za blázna.“

Výjimečnost. Takové slovo znělo v Čung-li nepatřičně. Dívka ho slýchala výhradně tehdy, když otec vyprávěl příběhy z dávných dob. Z oněch zlatých, tragických časů, než se říše zmocnili barbaři. Z časů císařů, králů a generálů, z období válek, zrad a vítězství. A teď se měl výjimečným stát její prachobyčejný bratr Ču Čchung-pa. Když se na Čchung-pu podívala, jeho škaředý obličej zářil. Dřevěný buddhistický amulet kolem jeho krku se ve svitu svíčky zlatě zaleskl a proměnil ho v krále.

Když se obrátili k odchodu, dívka na prahu tmy zaváhala. Così jí přimělo, aby se ještě za starcem usazeným v kruhu světla ohlédla. Nato se došourala zpátky a shrbila se před ním tak pokorně, až se čelem dotýkala prachu a do nosu jí vnikal jeho mrtvolný, křídový zápach. „Úctyhodný strýčku. Vyvěštíte osud i mně?“

Bála se zvednout zrak. Popud, který ji sem dovedl, onen rozpálený uhlík v žaludku, zničehonic vyhasl. Srdce jí tlouklo jako splašené. Tepal v něm otisk jejího osudu. Do mysli se jí vloudila myšlenka na to, jak Čchung-povi koluje v žilách zářný úděl. Jaké to asi bylo, mít v sobě zárodek takového potenciálu? Na okamžik ji napadlo, jestli v ní podobné semínko nedřímá také a jen dosud netušila, že ho má hledat. Jen ho dosud neuměla pojmenovat.

Věštec mlčel. Dívka ucítila závan chladného vzduchu. Naskočila jí husí kůže a schoulila se ještě křečovitěji, aby tomu ledovému doteku strachu unikla. Plamen svíčky se zachvěl.

A pak jakoby zdálky uslyšela, jak věštec říká: „Nic.“

Dívku zachvátila tupá bolest až do morku kostí. Tak takové semínko si v sobě nese, takový ji čeká osud. Tehdy si uvědomila, že to celou dobu věděla.

Dny se vlekly. Rodinné zásoby žlutých fazolí se tenčily, voda už se málem nedala pít a dívčiny pasti čím dál častěji zely prázdnotou. Řada zbývajících vesničanů se vydala pryč po horské silnici vedoucí do kláštera a dál, ačkoli každému bylo jasné, že tím pouze vymění smrt hladem za smrt rukou lapků. Jen dívčin otec patrně chytil druhou mízu. Každé ráno stával pod narůžovělou nebeskou bání bez jediného mráčku, a jako by odříkával modlitbu, prokoval: „Však ono zaprší. Stačí, když budeme trpěliví a uchováme si víru, že Nebesa dostojí výjimečnému osudu Ču Čchung-py.“

Jednoho rána dívku při ležení v dolíku, který si s bratrem vyhloubila vedle chatrče, vytrhl ze spánku jakýsi hluk. Zazvulo ji to: oba téměř zapomněli, jak vlastně zní život. Když vyšli na cestu, uviděli něco ještě překvapivějšího. *Pohyb*. Než se nad tím stačili zamyslet, už se kolem nich burácivě řítily muži na špinavých koních, které jezdci pobízeli tak divoce, až se za nimi zvedal prach.

Jakmile se přehnali, Čchung-pa se roztřeseně zeptal: „Vojáci?“

Dívka neodpověděla. Nemyslela si, že takoví otrhanci mohou pocházet z oné černé řeky, která se tak nádherně blyštěla, ale vždycky jen v dálce.

Za nimi se ozval jejich otec: „Lapkové.“

Toho odpoledne se tři potulní zloději skrčili do prověšeného vchodu chatrče rodiny Ču. Dívce, která se s bratrem hrbila na posteli, připadalo, že svými postavami i odporným pučem zaplnili celou místnost. Z jejich oblečení zbývaly spíš potřhané cáry a rozpuštěné vlasy měli zacuchané. Byli to však první lidé, které kdy dívka viděla nosit boty.

Dívčin otec byl na takovou okolnost připravený. Proto vstal a přistoupil k lupičům s hliněnou nádobou v ruku. Ať se přitom cítil jakkoli, nedal na sobě nic znát. „Vzácní hosté. Nestojí to za moc a je toho jen málo, ale prosím, vezměte si, co máme.“

Jeden lupič mu nádobu vytrhl a podíval se dovnitř. Odfrkl si. „Nebud' takový škudlil, strejdo. Tohle určitě není všechno, co máš.“

Otec ztuhl. „Přisahám, že je. Sami se přesvědčte, že moje děti na sobě nemají víc tuku než churavé psisko! Už dlouho jíme jenom kameny, přáteli.“

Lapka se zasmál. „Ale nekecej. Jakýpak kameny, když jste pořád ještě naživu?“ S ledabylou kočičí krutostí do otce strčil, až se zapotácel. „Vy balíci z venkova jste všichni stejní. Cpete nám kuře a myslíte si, že ve spíži nenajdeme vykrmený prase! Naval zbytek, hajzle.“

Otec nabyl ztracenou rovnováhu. Cosi v jeho výrazu se změnilo. Překvapivou rychlostí přiskočil k dětem a popadl dívku za paži. Užasle vyjekla, když ji vytáhl z postele. Svíral ji pevně. Bolelo to.

Kdesi nad její hlavou otec prohlásil: „Vezměte si tu holku.“

V první chvíli ta slova nedávala smysl, ale pak ho najednou nabyla. Poté co jí rodina tak dlouho nadávala do darmošapek, otec konečně přišel na to, k čemu se nejlépe hodí: utratí ji ve prospěch těch, na kterých záleží. Dívka na lapky s hrůzou vytřeštila oči. Co s ní pro všechno na světě mohou provést?

Jako by jí vyvrhel četl myšlenky, opovržlivě prohodil: „Tohohle prťavýho cvrčka? To nám radši dej nějakou o pět let starší a hezčí...“ Pak se zarazil, protože mu svítko, a rozchechtal se. „Hrome, strejdo! Takže je to pravda, co všechno vy venkovští burani neuděláte, když vám fakt teče do bot.“

Dívku přepadla nevěřící závrát, když si vybavila, co si šeptala děcka z vesnice. Že v jiných vsích, které na tom byly ještě hůř, si sousedé vyměňovali své nejmladší děti, aby zahlali hlad. Děcka se chvěla ustrašeným vzrušením, ale žádné z nich tomu ve skutečnosti nevěřilo. Byla to jenom báchorka.

Jenže když teď holka viděla, jak se otec vyhýbá jejímu pohledu, došlo jí, že to báchorka není. V návalu hrůzy se začala bránit, ale cítila, jak se jí otcovy prsty zaťaly do masa pevněji, a tak propukla v natolik úpěnlivý pláč, že se ani nedokázala nadechnout. V onom hrůzostrašném okamžiku si uvědomila, co její osud ve znamení *nic* doopravdy znamená. Myslela si, že je prostě odsouzena k bezvýznamnosti, že nikdy ničím nebude ani nevykoná nic, na čem by záleželo. Ale to se mylila.

Byla odsouzena k smrti.

Zatímco se kroutila, brečela a vrískala, lapka se k ní vrhl a vyrval jí z otcova sevření. Rozkřičela se ještě hlasitěji a pak dopadla na postel, kam ji lupič odmrštil tak prudce, až si vyrazila dech.

Znechuceně zavrčel: „Chci se najíst, ale takový špíny se dotýkat nebudu.“ A praštil otce pěstí do břicha. Vlhce to mlasklo a otec se zlomil v pase. Dívce mlčky spadla brada. Čchung-pa vedle ní vyjekl.

„Tady je něco dalšího!“ zavolal lapkův kumpán z kuchyně. „Zakopal to.“

Otec se zhroutil na podlahu. Lapka ho nakopl pod žebra. „Tak ty si myslíš, že nás oklameš, ty želví sémě? Vsadil bych se, že toho tady máš poschováváno mnohem víc.“ Kopl ho znovu a pak ještě jednou. „Tak kde to je?“

Dívka si uvědomila, že zase popadá dech: ona i Čchung-pa vřeštěli na zločince, ať toho nechá. Pokaždé když se těžká

bota zakousla do měkkého masa, jí tělem projela tak palčivá bolest, jako by lapka kopal přímo do ní. Navzdory tomu, nakolik jí otec dával najevo, že mu na ní ani za mák nezáleží, byl stále jejím *otcem*. Děti jsou svým rodičům nadsmrti zavázány a svůj dluh nikdy nemohou splatit. Zaječela: „Už tu nic není! Prosim přestaňte. Nic tu není. Nic tu není —“

Lapka ušetřil otci několik posledních kopanců a pak toho nechal. Z nějakého důvodu dívka věděla, že to s jejím žadoněním nijak nesouvisí. Otec ležel bez hnutí na zemi. Lupič si přidržel a za drdol na temeni mu nadzvedl hlavu. Otci odkapávala ze rtů krvavá pěna a obličej měl sinalý. Lapka zhnuseně zabručel a nechal hlavu spadnout.

Zbývající dva lapkové se vrátili s druhou nádobou fazolí. „Kápo, tohle je asi všechno.“

„Do prdele, dva džbány? Koukám, že tihle by fakt za chvíli chcípili hladý.“ Nato vůdce pokrčil rameny a vyšel ven. Jeho dva nohsledi se odporoučeli za ním.

Dívka a Čchung-pa se hrůzou i vyčerpáním tiskli k sobě a zírali na místo, kde v rozvířeném prachu ležel jejich otec. Jeho zakrvácené tělo bylo schoulené tak pevně jako plod v děloze: odešel z tohoto světa rovnou připravený na další znovuzrození.

Noc byla dlouhá a plná nočních můr. Po probuzení to ovšem bylo ještě horší. Dívka ležela na posteli a dívala se na otcovo tělo. Osud ji předurčil k záhubě a právě její otec se chtěl zasadit o jeho naplnění, ale přitom takový úděl potkal jeho. Ačkoli se chvěla pocitem viny, věděla, že to na věci nic nezmění. Bez otce a bez jídla jí nicota tak jako tak otevírala náruč.

Pohlédla na Čchung-pu a trhla sebou. Měl otevřené oči, ale slepě civěl do doškového stropu. Jako by ani nedýchal. Dívka se na okamžik zděsila, že také zemřel, ale když s ním zatrásla, tiše zalapal po dechu a zamrkal. Děvče si se zpožděním vzpomnělo, že bratr přece zemřít nemůže, protože v opačném případě by sotva dosáhl něčeho výjimečného. Jenže ani takové vědomí ji neuchránilo před tím, aby v ní pobyt v jedné místnosti se dvěma prázdnými lidskými skořápkami, z nichž jedna byla živá a druhá mrtvá, nevzbuzoval tu nejstrašnější osamělost, jakou kdy zažila. Celý život kolem sebe měla lidi. Nikdy ji ani nenapadlo, jaké to bude být sama.

Podle tradice příslušelo Čchung-povi, aby obstaral poslední povinnost potomka vůči rodiči. Místo něj ovšem otce za ledové ruce chytila dívka a odtáhla mrtvolu ven. Zbyla z něj jen kost a kůže, takže to zvládla. Položila ho na zažloutlou zeminu za domem, chopila se motyky a začala kopat.

Slunce vyšlo a peklo krajinu, dívku i všechno ostatní pod sebou. Dívčino kopání se podobalo spíš pomalému oškrabávání jednotlivých vrstev hlíny, jako když řeka stovky let vymílá koryto. Stíny se zkrátily a pak zase prodloužily. Hrob se pomaličku prohluboval. Dívka si postupně uvědomila, že má hlad a žízeň. Nechala hrob být a našla ve vědru trochu kalné vody. Nabrala ji rukama a napila se. Snědla maso určené k vytírání hrnce, otřásla se nad jeho svíravou chutí a potom odešla do chatrče, kde se dlouze zadívala na dvě vysušená tykvová semínka položená na oltáři předků. Vybavila si zvěsti o tom, co se prý člověku stane, když pozře obětinu duchům: duchové si pro něj přijdou a budou mu spílat, dokud neonemocní a nezemře. Ale byla to pravda? Dívka nikdy neslyšela, že by se to někomu z vesnice přihodilo — a pokud nikdo duchy

neviděl, jak mohl s jistotou tvrdit, co dělají? Stála tam a užírala se nerozhodností. Nakonec nechala semínka netknutá a vrátila se ven, kde prohrabala záhon loňských podzemnic olejných a mezi nimi objevila pár dřevnatých výhonků.

Když jich spořádala polovinu, podívala se na zbytek a zvažovala, jestli je dá Čchung-povi, nebo se spolehne na to, že se o něj Nebesa postarají. Nakonec ji špatné svědomí dotlačilo k tomu, aby šla zase dovnitř a zamávala arašídovými výhonky bratrovi nad obličejem. Jakmile je spatřil, cosi v něm zadoutnalo. Chvilku sledovala, jak mu do žil vlévá novou krev povýšené rozhořčení, že mu přece měla dát všechno. Ale pak jiskra vyhasla. Dívka pozorovala, jak se mu rozostřuje zrak. Nechápal, co to znamená, že tam jenom tak leží a nejí ani nepije. Vyšla ven a pokračovala v kopání.

Když slunce zapadalo, hrob byl hluboký sotva po kolena a na dně měl tutéž žlutavou barvu jako nahoře. Dívka by se nedivila, kdyby to takhle vypadalo až do zemských hlubin, kde v podsvětí říši Žlutých pramenů sídlí duchové. Vlezla do postele vedle strnulého Čchung-py a usnula. Ráno měl bratr pořád otevřené oči. Dívka netušila, jestli spal a vzbudil se brzy, nebo takhle probděl celou noc. Když s ním zatřásla tentokrát, začal dýchat rychleji. Ale i to působilo jen jako reflex.

Zase kopala celý den a dělala si přestávky pouze na vodu a burákové výhonky. Přitom tam Čchung-pa pořád ležel a nejevil žádné známky zájmu, ani když mu přinesla pití.

Třetího dne ráno se probudila před svítáním. Osamělost ji sevřela ještě tíživěji než předtím. Vedle ní bylo na posteli prázdno: Čchung-pa zmizel.

Našla ho venku. Ve světle měsíce se rýsoval jako bledá skvrna po boku beztvaré hroudy, která bývala jejich otcem.

Zprvu si myslela, že spí. Dokonce ani když si klekla a dotkla se ho, ještě dlouho nechápala, co se stalo, protože to vůbec nedávalo smysl. Čchung-pa měl přece vystoupat až ke hvězdám, měl přinést čest jejich rodovému jménu. Jenže byl mrtvý.

Dívku zarazilo, že má zlost. Nebesa přislíbila Čchung-povi život, aby mohl dosáhnout slávy, a on se ho mrknutím oka vzdal. Nicotu si sám zvolil. Dívka by se na něj nejraději rozkřičela. Ona měla nicotu vepsanou do osudu. Ona na výběr nedostala.

Klečela tam notnou chvíli, než ji upoutal třpyt na Čchung-pově krku. Buddhistický talisman. Děvče si vzpomnělo na otcovo vyprávění, jak se vydal do Wuchuangského kláštera, aby se pomodlil za přežití svého syna, a co přitom slíbil: že pokud Čchung-pa bude žít, tak se chlapec do kláštera vrátí a stane se mnichem.

Do kláštera — kde je jídlo, střecha nad hlavou a bezpečí.

Cosi se v ní při tom pomyšlení zachvělo. Vědomí vlastního života hluboko uvnitř: onoho křehkého, záhadně drahocenného plamínku, který si přese všechno tak tvrdošijně chránila. Nedokázala si představit, že by se ho zřekla ani jak je možné, že Čchung-povi připadala taková možnost snesitelnější než šlapat dál. Rozpustit se v nic byla pro ni ta nejstrašlivější vidina na světě — ještě horší než strach z hladu, bolesti či jakýchkoli jiných strastí, které život může přinést.

Natáhla ruku a dotkla se amuletu. Čchung-pa se rozhodl pro nicotu. *Jestli přijal můj osud a zemřel... možná že já můžu přijmout ten jeho a žít.*

Sice se nejmíc ze všeho bála nicoty a smrti, ale to jí nebránilo mít strach z toho, co jí asi čeká. Prsty se jí trásly tak silně, že trvalo dlouho, než z bratrovy mrtvolky stáhla šaty. Svlékla

si sukni a vzala si na sebe Čchung-povy kalhoty a halenu sahající po kolena. Rozpustila si drdůlky, aby jí vlasy vlály jako klukovi. A na závěr sundala bratrovi z krku talisman a připnula ho sobě.

Když s tím byla hotová, vstala a svalila obě těla do hrobu. Otec navěky sevřel syna v objetí. Zahrnout je jí dalo za brat: žlutá zemina se v obláčcích vzdouvala z hrobu a leskla se ve světle měsíce. Konečně dívka odložila motyku. Narovnal se — a potom ucukla hrůzou, když na opačné straně zasypaného hrobu zpozorovala dvě nehybné postavy.

Vypadaly jako oni, jako by zase ožili. V měsíčním svitu tam stál její otec a bratr. Ovšem stejně, jako čerstvě vylíhnuté ptáče rozpozná lišku, i dívka vycítila hrůznou přítomnost čehosi, co nepatřilo — *nemohlo patřit* — do obyčejného lidského světa. Ucouvla a zachvátil ji děs, protože se dívala na duše ze záhrobí.

Přízraky otce a bratra se od jejich podoby zaživa lišily. Jejich snědá kůže vybledla a získala pudrový nádech, jako by ji kdosi pomazal popelem, a na sobě měli hadry vybělené na kost. Otec neměl vlasy stažené do drdolu na temeni jako obvykle, ale zacuchaně mu splývaly na ramena. Duchové se nehýbali a chodidly se tak úplně nedotýkali země. Vyhaslým pohledem zírali do prázdna. Z jejich semknutých rtů se linul bezeslovný, nesrozumitelný šepot.

Dívka na ně třeštila oči ochromená hrůzou. Byl to horký den, ale jako by veškeré teplo i život v jejím nitru vysál chlad čišící z přízračných postav. Vybavil se jí zlověstný, mrazivý dotek nicoty, který pocítila, když si vyslechla svůj úděl. Roztřásla se, až jí zadrkotaly zuby. Co to znamená, že zničehonic vidí mrtvé? Upomínala ji snad Nebesa na ono nic, které jí bylo předurčeno?

Chvěla se po celém těle, když odtrhla pohled od duchů a zamžourala tam, kde se ve stínu hor vinula silnice. Nikdy ji nenapadlo, že z Čung-li odejde. Ale Ču Čchung-povi bylo souzeno odejít. Bylo mu souzeno přežít.

Ochladilo se ještě víc. Dívka se polekala, když na kůži ucítila cosi studeného, ale skutečného. Bylo to jako hebké, laskavé pohlazení — pocit, který se jí už dávno vykouřil z paměti, a teď se na něj mlhavě rozpomínala jako ve snách.

Nechala nevidoucí duchy šepetat v dešti a rozešla se.

K Wuchuangskému klášteru dorazila za deštivého rána. Našla tam kamenné město, které se vznášelo v oblacích a vysoko nad hlavou se leskly obrysy mokrých zelených střech. Brána byla zavřená. Tehdy dívka zjistila, že dávný slib nuzného vesničana neznamená vůbec nic. Představovala pouze jednu kapku v obrovském moři zoufalých chlapců, kteří se tlačili před klášterním portálem, žadonili a volali po vpuštění. Odpoledne se z brány vynořili mniši v šedém rouchu a začali na ně rvát, ať se seberou a zmizí. Chlapci, kteří tam strávili celou noc, a také ti, jimž už došlo, že čekat je marné, se odpotáceli pryč. Mniši se zase stáhli za hradby, přičemž odnesli těla těch, kteří mezitím zemřeli, a brána se za nimi opět zavřela.

Zůstala tam pouze dívka, opřená čelem o studenou klášterní dlažbu. První noc, pak druhou a potom třetí, v dešti i v narůstajícím chladu. Klimbala. Tu a tam, když si ani nebyla jistá, jestli sní, nebo bdí, měla pocit, že na okrajích zorného pole vidí, jak kolem ní procházejí bledá bosá chodidla. Ve chvílích, kdy zrovna byla při smyslech a utrpení se vystupňovalo, myslela na bratra. Kdyby byl Čchung-pa naživu, přišel by do Wu-chuang a čekal by tu stejně jako ona. A jestli

se jednalo o zkoušku, kterou by přežil Čchung-pa — slabošský a rozmazlený Čchung-pa, který se zřekl života při prvním náznaku hrůzy —, tak ona ji přečká jakbysmet.

Jakmile si mniši všimli, že jedno dítě vytrvalo, útoky proti němu ještě zdvojnásobili. Když nepořídili se řvaním, proklínali ji. Když nepořídili s proklínáním, bili ji. Všechno snášela. Její tělo se jako schránka přisedlého korýše přilepilo ke kamenům a odmítalo se pustit života. Zůstala na místě. Držela se ho vším, co v ní zbývalo.

Čtvrtého dne odpoledne se objevil nový mnich a postavil se nad dívku. Tento měl na sobě červené roucho se zlaté vyšívaným lemem i švy a působil důležitě. Ačkoli nebyl starý, tváře měl povislé. V jeho přísném pohledu nebylo ani stopy po laskavosti, ale zračilo se v něm cosi jiného, co dívka okamžitě poznala: zájem.

„Ať se propadnu, bratříčku, ty jsi ale paličák,“ prohlásil mnich chťe nechtě obdivným tónem. „Kdopak jsi?“

Klečela tam čtyři dny, nepozřela jediné sousto, pila pouze dešťovou vodu. Teď v sobě nasbírala poslední síly. A chlapec, který byl ve skutečnosti druhou dcerou rodiny Ču, pronesl dost jasně, aby ho Nebesa slyšela: „Jmenuju se Ču Čchung-pa.“

Čerstvého novice Ču Čchung-pu probudila tak dunivá rána, až mu přišlo, že vyšla z jeho nitra. Ču z toho byla pořád ještě zmatená, když vtom se zadunění ozvalo podruhé a odpověděl mu ostrý tón o takové hlasitosti, že se jí zahryzl až do morku kostí. Za papírovou roletou v okně společné ložnice prudce zaplálo světlo. Všude kolem ní se míhala těla: chlapci, kteří už na sobě měli kalhoty a nátělník, se soukali do krátké spodní haleny venkovského střihu, potom se navlékli do šedého klášterního roucha se širokými rukávy a pádili ke dveřím. Slaměné sandály pleskaly po podlaze, jak se dav mladíků vyřítíl z místnosti jako hejno holohlavých rybek. Ču vlála za nimi a šedá róba se jí zamotávala mezi nohama. Jestli se chtěla vydávat za Čchung-pu, bude muset utíkat rychle jako on, myslet rychleji než on a vypadat jako on. Byla sice menší než ostatní kluci, ale jinak od nich byla zásluhou pytlovitého roucha k nerozeznání. Sáhla si na čerstvě oholenou hlavu. Vlasy měla tak krátké, že se jí ježily přímo vzhůru — píchaly ji do prstů, jako by rukou přejížděla po kartáči.

Jejich funění a pleskání chodidel při běhu souznělo s bušením na buben. Ču se snažila držet krok s ostatními a kulila oči na všechny strany. Klidně by se mohla povznést do nebeské říše Nefritového císaře a nepřipadalo by jí to o nic

podivnější. Probíhali napříč potemnělým nádvořím. Před nimi se vynořila vysoká síň z černých trámů se zlatými okapy, zpod nichž vrhaly světlo lampiony. Za ní vybíhalo schodiště kamsi do tmy. Když klášter nezalévalo denní světlo, působil jako svět bez konce, který se vytrácí stále výš až do stínu hory.

Chlapci se zařadili do klikatého zástupu mnichů stoupajících do síně. Když vstupovali dovnitř, Ču neměla čas se rozhlížet: mniši se ze zástupu odlupovali nalevo a napravo, aby si našli vyhrazený kousek místa a vklouzli do sedu se zkříženými nohama. Ču vešla jako poslední a spatřila před sebou přeplněný sál: dlouhé řady mnichů tak pravidelně rozmístěných a nehybných jako sochy v nějaké prastaré hrobce.

Bubnování ustalo. Zvon se naposledy rozezvučel a potom utichl. Přechod od spěchu k naprostému klidu byl stejně drásající jako všechno, co se událo předtím. Zavládlo takové ticho, že když konečně promluvil jakýsi hlas, zněl cize a nerosrozumitelně. Patřil onomu mnichovi v červeném rouchu, který pustil Ču do kláštera. Zpíval. Jeho odulá oční víčka byla kulatá jako broučí krovky, kůže na lících mu visela. Podle všeho mělo jít o tupý a nevýrazný obličej, ale přitom se jeho napučená tíha obracela v sílu, jakou má balvan ležící na kraji vysokého srázu. Ču okouzlením skoro nedýchala. Po chvíli se mnich odmlčel a žezlo převzaly další hlasy, až se rozlehlá síň rozšuměla pronikavým mužským mumláním. Poté se ozval úder do ozvučné desky, zazvonil zvon, mniši i novicové vyskočili na nohy a vyřítili se ze síně jako jeden muž. Ču klopytala za nimi.

Zápach ohlásil další zastávku dřív, než ji Ču uviděla. Přestože byla dívka, vyrostla na venkově, takže se stěží něco mohlo dotknout jejího útlocitu. I tak s ní otrásl pohled na to, jak mniši i novicové hromadně močí a kálejí. Stáhla se ke zdi,

počkala, až i ten poslední mnich odběhne, poté si sama ulevila a spěchala zjistit, kam se poděli.

Poslední šedé roucho zrovna mizelo ve dveřích. I tentokrát cílovou stanici oznamovala vůně, ale nesrovnatelně příjemnější než předtím. *Jídlo*. Ču s jednou jedinou myšlenkou vtrhla dovnitř — jenže kdosi ji popadl za límec a zase ji vytáhl ven.

„Novici! Ty jsi neslyšel zvon? Jdeš pozdě.“ Mnich jí zahrozil bambusovou tyčí a Ču v duchu zaúpěla. V podlouhlé místnosti před sebou viděla, jak ostatní mniši a novicové sedí na polštářcích u nízkých samostatných stolků. Další mnich rozdával misky. Hlady se jí sevřel žaludek. Na okamžik se zhrozila, že možná nedostane najíst. Byla to tak příšerná představa, až dokonce zastínila strach.

„Nejspíš jsi tu nový. Přijmi trest, nebo nejez,“ vyštěkl mnich. „Co to bude?“

Ču se na něj podívala. Hloupější otázku ještě nikdy neslyšela.

„No?“

Nastavila ruce. Mnich ji přes ně švihl rákoskou. Vřítíla se dovnitř a celá udýchaná sebou mrskla k prázdnému stolku vedle nejbližšího novice. Přistála před ní miska. Skočila po ní. Lahodnější pokrm ještě nejedla a měla dojem, že nikdy nebude mít dost. Ječmen uvařený na skus a nakyslá brukev s ředkvičkami podušená ve sladké sójové pastě — každé sousto bylo jako dar z Nebes. Málem ještě ani nedojedla a obsluhující mnich už jí do misky naléval vodu. Ču po vzoru ostatních noviců vodu zhltna a vytřela misku cípem roucha. Mnich je znovu obešel, aby si misky vybral. Jídlo i s umytím nádobí zabralo všehovšudy kratší dobu než uvaření vody na čaj. Potom dospěli mniši vstali

a v horečném spěchu zase kamsi odklusali, aby se patrně opět usadili do ticha.

Když se Ču společně s ostatními novici zvedla od stolu, břicho ji bolelo jinak, než byla zvyklá. Chvilí jí trvalo, než si bolest zařadila. *Jsem najezená dosyta*, uvědomila si ohromně. A poprvé od toho, co odešla z vesnice Čung-li — poprvé od okamžiku, kdy ji vlastní otec předhodil lapkům a ona zjistila, co skutečně znamená nicota —, uvěřila, že může přežít.

Novicové, mezi nimiž byli malí chlapci i téměř dvacetiletí jinoši, se rozdělili do skupin podle věku. Ču uháněla za nejmladšími učni po jednom kamenném schodišti za druhém. Její dech se srážel v obláčcích páry na pozadí svěže modrého úsvitu. Vedle nich se tyčilo zprohýbané zelené úbočí hory. Ču ucítila na jazyku tu chuť: bohatý, omamný ríz života a rozkladu, který se nepodobal ničemu, co dosud poznala.

Odkudsi zdola k ní dolehlo pravidelné klapání dřeva následované zaduněním zvonu. V ranním světle Ču konečně viděla, že klášter sestává z řady teras vytesaných do horského svahu, na kterých se mačkala dřevěná stavení se zelenou střechou propojená nádvořími a spleť úzkých průchodů. Z temných zákoutí se linula vůně kadidla. V jednom koutě letmo zahlédla hromadu pestrobarevného ovoce obklopenou bílými postavami. *Další mniši*. Ale sotva si to pomyslela, po ohořené lebce ji pohládila ledová dlaň.

Rozbušilo se jí srdce a dala se na úprk: vzhůru, pryč od toho strašidelného výklenku. Naštěstí o chvílku později už novicové dospěli do svého cíle na jedné z nejnvýše položených teras. Vyzuli si sandály a vstoupili do podlouhlého, vzdušného sálu. Mřížovaná okna podél jedné stěny byla otevřená

dokořán, takže poskytovala výhled na úhledně obhospodařované údolí pod sebou. V místnosti se nacházela kupa nízkých stolků stojících na tmavé dřevěné podlaze, která byla za stovky let používání ochozená dohladka, takže Ču pod bosými ploskami cítila pouze sametový chlad.

Posadila se k neobsazenému stolku, na kterém ležela sbírka zvláštních předmětů, a jak je brala do rukou, její zděšení postupně sláblo. Prozkoumala štětec z jakýchsi měkkých černých štětín a bílý čtverec připomínající kus látky. *Papír*. Šikmou kamennou desku s nádržkou vody na spodku. Krátký černý špalík, který jí špinil prsty sazemi. Ostatní chlapi už svůj špalík drtili do nádobky. Ču je napodobila a s rostoucím potěšením pozorovala, jak voda v její nádržce černá jako zornička. Říkala si, že je možná z vesnice Čung-li první, kdo tyto napůl bájně suroviny spatřil na vlastní oči.

Vtom se objevil mnich, který si do dlaně plácal bambusovou tyčí. Hůl byla rozštípnutá vedví a obě poloviny o sebe cvakly tak pronikavě, že Ču nadskočila leknutím. To neměla dělat. Mnich po ní střelil pohledem. „Ale, ale. Náš čerstvý přírůstek,“ ucedil nepříjemně. „Doufám, že máš k pobytu mezi námi i jiné předpoklady, než že jsi neodbytný jako mravenci, co se slézají na holou kost.“

Mnich přistoupil k dívčině stolku. Ču k němu ustrašeně vzhlédla. Veškerá radost byla tatam. Na rozdíl od osmahlých a umouněných venkovanů z Čung-li měl mnich obličeje bledý a jemně zvrásněný jako plátek tofu. Každá jeho vráska se stáčela dolů pohrdavou zapšklostí a jeho oči nevraživě zahlížely z propadlých důlků. Praštil před ní jakýmsi předmětem a Ču sebou trhla podruhé. „Čti.“

Ču k předmětu stočila zrak a zmocnila se jí plíživá, neurčitá hrůza, jakou znala z nočních můr. *Kniha*. Pomalu ji otevřela

a tupě zírala na šňůry obrazců ubíhající po nalinkovaných stranách. Každý znak byl jiný jako list stromu. A v případě Ču zhruba stejně srozumitelný — neuměla přečíst ani jediný.

„No jistě,“ utrousil mnich kousavě. „Předhodí mi smradlavého, negramotného vesničana a čekají, že z něho vykřešám vzdělaného mnicha! Jestli chce opat zázraky, měl si za novicmistra vybrat bódhisattvu...“ Švihl dívku bambusem přes prsty tak prudce, až zalapala po dechu a stáhla ruku k sobě. Potom si holí natočil knihu čelem k sobě. „S výcvikem noviců už to dávno není, co bývalo! Když jsem do kláštera vstoupil já, mniši nás cepovali tak, že na nás štekali rozkazy od rána do večera. Dřeli jsme, dokud jsme se nezhroutili, a pak nás bili tak dlouho, než jsme se zase vyškrábali na nohy, přičemž jsme jedli jenom jednou denně a v noci spali tři hodiny. Takhle to pokračovalo, dokud jsme se nezbačili poslední myšlenky, poslední touhy a posledního střípku já. Staly se z nás prázdné schránky a prožívali jsme čirou přítomnost. *Tak* má vypadat správná výchova noviců. K čemu jsou osvícenému bódhisattvovi světské vědomosti, pakliže dokáže předávat dharmu? Jenže tenhle náš opat...“ Sešpulil rty. „Ten na to má jiný názor. Trvá na tom, aby se jeho mniši vzdělávali. Chce, aby uměli číst a psát a zacházet s počítačem. Jako by byl náš klášter prachsprostou obchodničinou, kterou zajímají jenom pachty a zisk! Nicméně — nehledě na to, co si o tom myslím, vaše vzdělání bohužel připadá na starost mně.“

Znechuceně ji přejel pohledem. „Nechápu, co se mu honilo hlavou, že tě pustil dovnitř. Jen se podívej, jaké jsi vyžle! I cvrček by byl větší. Kterého roku ses narodil?“

Ču se nad stolem hluboce uklonila a nevěnovala pozornost tomu, jak ji z nasládlé vůně knihy vzrušeně zašimralo

v břiše. „Roku. . .“ Zadrhl se jí hlas, jak si odvykla mluvit. Odkáslala si a vysoukala ze sebe: „Roku Prasete.“

„Takže jedenáct! Když se do kláštera obyčejně přijímá až ve dvanácti.“ Do mnichova hlasu se vloudil nový pomstychtivý podtón. „Hádám, že když ti opat projevil přízeň, hned se máš za někoho výjimečného, novici Ču.“

Bylo by dost zlé už jen to, kdyby se stala terčem nelibosti za vlastní nedostatky. Jenže Ču si sklíčeně uvědomila, že je to ještě horší: stala se zástupným symbolem opatova zasahování do záležitostí, které novicmistr zjevně pokládal za svou výsadní oblast. „Ne,“ zamumlala. Doufala, že si mnich všimne její upřímnosti. *Nechte mě být normální.* Nechte mě prostě přežít.

„Správně se říká: ‚Ne, prefekte Fangu,‘“ okřikl ji. „Opat tě možná pustil dovnitř, ale tady poroučím já. Jakožto novicmistrovi přísluší mně, abych posoudil, jestli splňuješ očekávání. Nepočítej s tím, že na tebe budu brát nějaké zvláštní ohledy jen proto, že jsi o rok mladší. Takže se připrav, že budeš držet krok s mým vyučováním a zadanými úkoly, nebo mi ušetří čas a rovnou zmiz!“

Zmiz. Zachvátila ji hrůza. Jak by mohla odejít, když ji za hradbami kláštera čeká pouze osud, před nímž utekla? Jenže zároveň si palčivě uvědomovala, že není jen o rok mladší než nejmladší novicové. To Čchung-pa byl o rok mladší. Ona se narodila v roce Krysy, o celý rok později. Takže jí scházely dva roky: vážně na to bude stačit?

Před očima se jí zjevil bratrův obličej s královsky povýšeným výrazem. *Darmošlapko.*

Cosi v ní ztvrdlo a odseklo: *Dokážu být tebou líp, než jsi byl ty sám.*

Naléhavě vyhrkla skloněná ke stolu: „Nicotný novic bude držet krok!“

Cítila, jak se jí prefekt Fang zavrtává pohledem do vyholeného zátylku. Po chvíli se v jejím zorném poli objevila bambusová rákoska a přizvedla jí bradu. Mnich vzal do ruky dívčin štětec a bryskně do pravého horního rohu jejího papíru načrtl tři znaky pod sebou. „Ču Čchung-pa. To znamená dvojitou osmičku, která nosí štěstí. Říká se, že ve jménech je pravda, a ty jsi rozhodně měl pořádnou kliku! Ačkoli z mé zkušenosti platí, že kdo má štěstí, ten bývá ze všech nejlínější.“ Ohrnul ret. „Tak se přesvědčíme, jestli umíš vzít za práci. Naučíš se svoje jméno i prvních sto znaků ze slabikáře a zítra tě z nich vyzkouším.“ Z jeho nevrlého pohledu dívce naskočila husí kůže. Věděla přesně, co to znamená. Bude ji sledovat jako ostrůž a počítá si na to, až začne zaostávat nebo udělá chybu. A rozhodně jí nic neodpustí.

Nemůžu odejít.

Podívala se na zasychající znaky na stránce. Za celý život neměla štěstí ani jednou a nikdy nebyla líná. Jestli se musí učit, aby přežila, tak se bude učit. Chopila se štětce a pustila se do psaní. Ču Čchung-pa.

Ču ještě nikdy nebyla tak unavená. Na rozdíl od trýzně z hladu, která se po určité době alespoň neurčitě rozpila, vyčerpanost zřejmě představovala muka, jež se postupem času jenom zhoršují. Mozek ji bolel kvůli neustálému náporu nových informací. Nejdřív se musela naučit písničku přeřikávající všech tisíc znaků ze slabikáře, který dostala od prefekta Fanga. Poté následovala nesrozumitelná výuka mistra dharmy, během níž si musela zapamatovat úvodní verše sútry. Nato se od shrbeného mnicha ze sekretariátu kláštera snažila pochytit, jak se používá počítadlo. Jedinou útěchu skýtal oběd. *Dvě jídla za den.* To byl takový blahobyt, že tomu Ču ani nemohla uvěřit. Jenže

po obědě ji čekala další výuka: básně, historie dávných dynastií a názvy míst ležících ještě dál než okresní sídlo Chao-čou, které se nacházelo celé dva dny pěšího putování od vesnice Čung-li a představovalo tu nejvzdálenější oblast, jakou si dovedla představit. Když se denní vyučování nachýlilo ke konci, skoro by dala prefektu Fangovi za pravdu: nechápala, proč by měl mnich cokoli z toho s výjimkou súter znát.

V pozdním odpoledni novicové až do večerních hodin obstarávali domácí práce. Když se Ču ztěžka šplhala do sva-hu pod váhou vrzajícího járma obtěžkaného dvěma vědry s říční vodou, snad by se i rozesmála, kdyby nebyla tak ztrhaná. Sice se ocitla v podivném neznámém světě, ale už zase nosila vodu. Z toho, jak se snažila udržet v hlavě všechny nabyté znalosti, ji jímal děsivý pocit, jako by se topila, ale tohle — tohle uměla.

Vystoupala další tři schody, když vtom jí zničehonic jedno vědro z tyče spadlo. Pod nevyváženou tíhou toho druhého klopýtla a rozbila si kolena o kamenitou stezku. V prvním okamžiku ani nedokázala být vděčná za to, že se vědra nevy-lila nebo neskutálela po stráni — zvládla pouze sykat bolestí. Po chvíli bolest přešla do tupého pulzování, a tak dívka zmoženě prohlédla vahadlo. Provaz, který nesl levé vědro, se přetrhl a rozpáral do chomáče vláken, což znamenalo, že nemohla vědro jednoduše přivázat zpátky.

Zatímco se na tu polízanici dívala, dostihl ji jiný novic obtížený vodou. „A jéje, to je smůla,“ prohodil jasným, příjemným hlasem. Byl to starší, asi tak třináctiletý či čtrnáctiletý chlapec, který z pohledu vyhladovělé Ču působil prazvláště statně: byl příliš vysoký a zdravý, než aby to byla pravda. Rysy měl souměrné, jako by je uspořádalo jakési

příznivě nakloněné božstvo, místo aby prostě spadly z Nebes v pokroucené změti, jak tomu bylo u každého, koho Ču dosud potkala. Zírala na něj, jako by byl dalším architektonickým skvostem tohoto podivuhodného nového světa. Pokračoval: „To jařmo nejspíš nikdo nevzal do ruky od doby, kdy odešel novic Pchan. Provaz zřejmě ztrouchnivěl. Budeš ho muset zanést do údržby na spravení —“

„Proč?“ skočila mu do řeči Ču. Podívala se na předito, které držela v prstech, a přemýšlela, jestli jí něco neuniká, ale vypadalo stejně jako vždycky: rozmotané konopí, které s trochu úsilí zase natotata splete do lana.

Úkosem na ni pohlédl. „Kdo jiný by ho uměl spravit?“

Ču se ošklivě zhoupl žaludek, jako by se jí svět přeskládal před očima. Měla za to, že plést umí každý, protože pro ni to bylo stejně přirozené jako dýchání. Dějala to celý život. *Jenže to byla ženská práce.* V té chvíli ji tak bolestivě bodlo u srdce, že o tom, co si právě uvědomila, neměla pochyb: nemůže dělat nic, co by nedělal Čchung-pa. Musí své nezvyklé dovednosti zatajit nejen před přihlížejícím novicem, ale i před zraky samotných Nebes. Kdyby Nebesa věděla, kdo se to vkradl do Čchung-pova života —

Dokonce i v duchu se bála tu myšlenku dokončit. *Pokud si chci udržet Čchung-pův život, musím jím být. V myšlenkách, slovech i skutcích...*

Pustila provaz a bylo jí na zvracení z toho, jak těsně se vyhnula pohromě. Potom odvázala druhé vědro a vzala obě za madla. Musela se ovládnout, aby nezafuněla námahou. Bez vahadla na ramenu jí připadaly dvakrát tak těžké. Pro jařmo se ještě bude muset vrátit...

Ale k jejímu úžasu druhý novic dřevěnou tyč zvedl a položil si ji přes záda k té své. „Tak pojď,“ pobídl ji vesele.

„Nezbývá než šlapat dál. Až ta vědra složíme, ukážu ti, kde je údržba.“

Zatímco stoupali do kopce, chlapec prohodil: „Mimochodem, já jsem Sü Ta.“

Držadla věder se dívce zařezávala do dlaní a její záda nesouhlasně sténala. „Já jsem —“

„Ču Čchung-pa,“ dořekl za ní plynule. „Kluk, který čekal čtyři dny. Kdo by tě ještě neznal? Po třetím dni jsme všichni doufali, že tě pustí dovnitř. Nikdo ještě nevydržel ani z půlky tak dlouho. Možná jsi mrňous, bratříčku, ale zato houževnatý jako mezek.“

To nebyla houževnatost, pomyslela si Ču, jenom zoufalství. Udýchaně se zeptala: „Co se stalo s novicem Pchanem?“

„A jo.“ Sü Ta posmutněl. „Nejspíš sis všiml, že prefekt Fang nemá moc trpělivosti s těmi, které má za hlupáky nebo budižkničemy. Novic Pchan to měl spočítané od prvního dne. Byl to takový neduživý klouček a po pár týdnech s ním prefekt Fang vyrazil dveře.“ Když vycítil Čuiny obavy, honem dodal: „Ty jsi úplně jiný než on. Už teď všechno zvládáš. Abys věděl, většina chlapců po příchodu nedokáže přinést vodu, ani kdyby na tom závisel jejich život. Měl bys slyšet, jak fňukají: *To je práce pro holky, proč to musíme dělat?* Jako by si nevšimli, že žijou v klášteře.“ Uchechtl se.

Práce pro holky. Ču se na něj zprudka podívala a v útrokách ji vyplašeně píchlo, ale novic se tvářil stejně poklidně jako socha Buddhy: nejevil žádné známky podezření.

Po návštěvě v údržbě — kde Ču dostala holí přes lýtka za nedbalost — ji Sü Ta doprovodil zpátky do společné ložnice. Ču si ji mohla poprvé pořádně prohlédnout: byla to podlouhlá holá místnost osazená po každé straně jednou řadou pryčen a u protilehlé stěny stála zhruba půlmetrová

zlatá socha s tisícem rukou a tisícem očí. Ču ji znepokojeně sledovala. Navzdory anatomickým odchýlkám ještě nikdy neviděla nic, co by vypadalo tak živě. „Hlídá nás, abychom nedělali lumpárny,“ utrousil Sü Ta a potutelně se ušklíbl. Ostatní chlapci už si úhledně skládali svrchní roucho k nohám kavalce a po dvojicích zalézali pod obyčejnou šedou deku. Když si Sü Ta všiml, že se Ču poohlídí po prázdném lůžku, bez okolků navrhl: „Můžeš spát vedle mě. Sdílel jsem postel s novicem Li, ale zrovna nedávno proběhlo podzimní svěcení a teď už je z něj mnich.“

Ču zaváhala, ale jenom na chvíli: v ložnici bylo chladno jako v morně, a to ještě ani nebyla zima. Lehla si vedle Sü Ty a otočila se zády. Jeden starší novic dormitář obešel a sfoukl lampy. Lucerny ve vnitřní chodbě zezadu osvětlovaly papírové okno, takže zářilo ve tmě jako dlouhý zlatý pruh. Ostatní novicové kolem ní si šeptali a šramotili. Ču se chvěla vyčerpáním, ale nesměla usnout, dokud se nenaučí znaky, které jí zadal prefekt Fang. Nehlasně si přeříkávala slova ze slabikářové písničky a pečlivě každý znak kreslila prstem na prkenou podlahu. *Nebesa a země, tmavý a žlutý.* Střídavě usínala a zase se s trhnutím budila. Byla to učiněná muka, ale jestli měla zaplatit takovou cenu, tak ji zaplatí. *To zvládnou. Naučím se to. Přežiju.*

Už byla u posledního verše o čtyřech znacích, když vtom světlo pronikající papírovým oknem potemnělo a změnilo úhel, jako by se chodbou prohnal vítr a rozkmital plaménky v lucernách. Noc ovšem byla tichá a nehybná. Nedokázala říct proč, ale pod novým oblečením jí z náhlého záchvěvu strachu naskočila husí kůže. Nato se na osvětlené papírové roletě objevily stíny. Chodbou se v řadě za sebou míhaly jakési postavy. Vlály za nimi dlouhé zacuchané vlasy, a když

procházely kolem, Ču zaslechla jejich hlasy: osamělé, nesrozumitelné mumláni, které dobře poznávala, ale přesto jí z něho vstávaly vlasy na hlavě.

Během dnů, které uplynuly od jejího odchodu z Čung-li, se Ču téměř utvrdila v tom, že zjevení otcova a bratrova přízraku byla jenom noční můra vzešlá ze strachu a hladu. Jenže když teď viděla to nadpřirozené procesí, vmžiku všechno opět nabylo reálných obrysů. Její strach ještě narostl. V duchu si zoufale opakovala: *Není to tak, jak to vypadá. Co vůbec věděla o kláštřech? Určitě to bude mít nějaké prosté vysvětlení. Musí.*

„Novici Sü,“ pronesla naléhavě. Styděla se za to, jak se jí chvěje hlas. „Bratře. Kam jdou?“

„Kdo?“ Napůl spal, ale jeho tělo roztřesenou dívku příjemně hřálo.

„Ti na chodbě.“

Obrátil zalepené oči k papírovému oknu. „Hm. Noční hlídač? Jako jediný zůstává po večerce vzhůru. Celou noc obchází klášter.“

Ču se hrůzou kroutila játra. Zatímco Sü Ta mluvil, průvod pokračoval. Jejich stíny se na okenním papíře rýsovaly stejně zřetelně jako stromy na slunci. *Ale on je nevidí.* Vzpomněla si na ony siluety v bílém, které se choulily okolo obětín v tmavém výklenku. Tehdy v tom koutě byla tma, stejně jako teď panovala noc, a dívka z vyprávění věděla, že říše duchů je svou podstatou *jinová*: tamní bytosti tíhnou k temnotě, vlhkosti a měsíčnímu světlu. *Vidím duchy*, došlo jí zděšeně a uvědomila si, že se sbalila do tak těsného klubíčka, až jí z toho rozbolely všechny svaly. Jak má teď usnout? Ale zrovna když její děs dosahoval vrcholu, procesí skončilo. Poslední duch se vytratil, světlo se ustálilo a dívku opět zaplavila obyčejná únava tak rychle, že mimoděk zasténala.

Dýchla přitom Sü Tovi do ucha, což ho probudilo. Pobaveně zamručel: „Buddha nás chraň, bratříčku. V jedné věci měl o tobě prefekt Fang pravdu. *Páchneš*. Ještě štěstí, že brzy bude koupací den —“

Ču byla najednou zcela vzhůru a na duchy úplně zapoměla. „Koupací den?“

„Přišel jsi o léto, to jsme se koupali jednou týdně. Teď je to jenom jednou za měsíc, dokud se zase neoteplí.“ Zasněně pokračoval: „Koupací dny jsou nejlepší. Žádné ranní modlitby. Žádné domácí práce, žádné vyučování. Novicové sice musejí ohřát vodu na mytí, ale i tak potom můžeme prosedět celý den v kuchyni a nalévat se čajem...“

Ču si vybavila společné vyprazdňování na latrínách a sílilo v ní hrozivé tušení, kam to asi spěje. „To se všichni vystřídáme?“

„Kolik by to zabralo času, když je nás čtyři sta? Sám se koupá akorát opat. Ten je první na řadě. My novicové jdeme jako poslední. Tou dobou už je voda spíš bahno, ale aspoň nás v ní nechají, jak dlouho chceme.“

Ču si představila, jak stojí nahá před desítkami chlapců z noviciátu. Zarytě prohlásila: „Já nemám rád koupání.“

Do chodby vstoupila jednoznačně lidská postava a zvenčí třískla do dveří ložnice bambusovou tyčí. „Ticho!“

Když noční hlídač odkráčel, Ču zírala do tmy a žaludek měla jako na vodě. Myslela si, že aby byla Čchung-pou, postać, když bude dělat to, co by dělal on. Jenže až teď si opožděně vzpomněla, jak věstec vyčetl Ču Čchung-pův osud z tepu jeho srdce. Svůj úděl měl zapsaný v těle. A i když dívka v Čung-li všechno zanechala, vlastní tělo si vzala s sebou: tělo, které bylo odsouzeno k nicotě, a teď ji na to upomínaly přízračné vidiny všude okolo. Světlo z chodby se matně odráželo na zlaté soše

a v tisíci jejích bdělých očích. Jak mohla být tak troufalá a doufat, že obelstí samotná Nebesa?

Před vnitřním zrakem spatřila tři znaky jména svého bratra načrtnuté rázným rukopisem prefekta Fanga, pod nimiž se krčila její roztřesená verze. Nenapsala je jako prefekt Fang, pouze je obkreslila. Byla to jen napodobenina, která v sobě nenesla nic z původní podstaty.

Koupací den měl přijít až koncem týdne, ale to bylo v jistém ohledu ještě horší: jako by člověk viděl, že se před ním silnice sesula po horském úbočí, ale přitom nedokázal zastavit. Ču záhy zjistila, že v klášterním životě se jede bez přestávek. Vyučování, práce, potom zase vyučování a nadto se každý večer musela naučit nové znaky a zapamatovat si ty staré. Dokonce ani pomyšlení na to, že se nocí prohánějí duchové, jí nezabránilo usnout. Jen co si dovolila podlehnout vyčerpání a než by řekla švec, už zase znovu odříkávala ranní modlitby. Kupodivu byl život v klášteře nakonec svým způsobem stejně jednotvárný jako ten ve vesnici Čung-li.

Toho rána stáli ona a Sü Ta po kolena v zapuštěných kamenných neckách plných ledové vody a špinavých prostěradel: namísto výuky byl zrovna prací den, který se v klášteře dodržoval dvakrát za měsíc. Tu a tam nějaký novic přinesl pánev plnou oslizlých uvařených plodů dřevozce používaných jako prací prostředek a vysypal je do žlabu. Ostatní novicové máchali, ždímalí, škrobili a žehlili. Jinany na nádvoří zežloutly a jejich plody se válely po celé dlažbě, což všemu dodávalo nepříjemný zápach dětských zvratek.

Ču drhla látku a usilovně přemýšlela. I když věděla, že ji vlastní tělo odsuzuje k záhubě, nehodlala se smířit s představou, že to prostě vzdá a dopustí, aby ji Nebesa k takovému

údělu dotlačila. Přece musel existovat způsob, jak si udržet roli Ču Čchung-py — pokud ne navěky, tak alespoň ještě den, měsíc nebo rok. Jenže čím důvěrněji poznávala své nové každodenní povinnosti, tím méně příležitostí viděla. Bylo to k uzoufání. V klášteře se počítal každíčký okamžik každíčkého dne: nebylo kam se schovat.

„Pokud za chladného počasí myjou mihn *nás*, myslel bys, že by se dalo vynechat taky pár pracích dnů,“ zabručel Sü Ta. Oba měli z ledové vody zarudlé ruce a bodaly je do nich tisíce jehliček. „To snad i jarní orba je lepší než tohle.“

„Brzy už bude oběd,“ poznamenala Ču, což ji nakrátko rozptýlilo. Jídlo pořád platilo za světlou chvilku dne.

„Na blafy z klášterní jídelny se může těšit leda někdo, kdo vyrůstal v hladomoru. A já tě viděl, jak pokukuješ po těch dřezovcích. Ty se nedají jíst!“

„Jak to víš?“ namítla Ču. „Jsou to plody. Třeba chutnají skvěle.“ Jakmile si jednou osvojila hravý a bratrský tón rozhovorů mezi novici, začala si podobné výměny užívat. Nepamatovala si, že by se někdy takhle bavila s Čchung-pou.

„Ale je to *mýdlo*,“ zdůraznil Sü Ta. „Prděl bys bubliny. Asi by ale mohlo být i huř. Tohle je prostě obyčejné praní. Když jednou přijel na návštěvu král Che-nanu, museli jsme vyprat prostěradla a ještě k tomu naškrobit roucha všech mnichů. Kdybys slyšel, jak potom šustili! Jako bychom meditovali v lese.“ Pak dodal: „Povstalci sem občas zavítají taky, ale to jsou obyčejní lidi, takže s nimi není otrava.“ Když si všiml, jak se na něj Ču nechápavě dívá, vysvětlil: „Z rolnického povstání. Největšího od našeho narození. Opat hostí jeho vůdce, kdykoli se vyskytnou poblíž. Tvrdí, že dokud klášter zůstane se všemi zadobře, nějak se protlučeme, než to dopadne tak či onak.“